

Észrevételek az Új Polgári Törvénykönyvnek a tulajdonjog fenntartásra vonatkozó szabályaihoz

I.

Mint ismeretes, 2012 nyarán a közigazgatási és igazságügyi miniszter benyújtotta a magyar Országgyűlés részére a *T/7971. számú Törvényjavaslatot a Polgári Törvénykönyvről* (a továbbiakban: *Javaslat*). Szintén ismeretes, hogy a *Javaslatot* igen jelentős előkészítő munka, többéves tudományos-szakmai kutatómunka előzte meg.¹ Jelen rövid írásunkban – a terjedelmi korlátokra is figyelemmel – csupán a *Javaslat* egy terjedelemre rövid, de igen jelentős részéhez kívánunk tömören hozzászólni.

A *Javaslat* az adásvételi szerződést – értelemszerűen hasonlóan a most hatályos Ptk-hoz – az egyes szerződések között helyezi el.

A tulajdonjog-fenntartás kapcsán a *Javaslat* – hasonlóan a Kodifikációs Főbizottság által készített tervezethez – kimondja, hogy a tulajdonjogot az eladó a vételár kiegyenlítéséig és írásban fenntarthatja, emellett pedig a tulajdonjog-fenntartás kapcsán rögzíti, hogy azt a megfelelő lajstromokba be kell jegyeztetni. Szövegszerűen az alábbi szabály olvasható:

6:216. § [Tulajdonjog-fenntartás]

(1) Az eladó a tulajdonjogát a vételár kiegyenlítéséig fenntarthatja.

(2) A tulajdonjog-fenntartásra vonatkozó megállapodást írásba kell foglalni.

(3) Az ingatlanra vonatkozó tulajdonjog-fenntartást az eladó köteles a tulajdonjog-fenntartás tényének és a vevő személyének a fel tüntetésével az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezni.

(4) Az ingó dologra vonatkozó tulajdonjog-fenntartást az eladó köteles a tulajdonjog-fenntartás tényének és a vevő személyének a hitelbiztosítéki nyilvántartásba, vagy ha az ingó dolog tulajdonjogát közhiteles nyilvántartás tanúsítja, és jogszabály a dolog elzálogosítását a lajstromba való bejegyzéshez köti, a megfelelő lajstromba bejegyezni. Nyilvántartásba vétel hiányában

a) a vevőtől jóhiszeműen és ellenérték fejében szerző megszerzi az átruházással az ingó dolog tulajdonjogát; és

b) a vevő által az ingó dologon harmadik személy javára alapított zálogjog a vevő rendelkezési joga hiányában is létrejön.

Mint ismeretes, a hatályos Ptk 368. §-a az alábbi rendelkezéseket tartalmazza:

368. § (1) Az eladó a tulajdonjogot csak a szerződés megkötésekor, írásban és legfeljebb a vételár teljes kiegyenlítéséig tarthatja fenn.

(2) A vevő a tulajdonjog-fenntartás hatályossága idején a dolgot nem idegenítheti el, és nem terhelheti meg. Ez a szabály harmadik személy jóhiszeműen és ellenérték fejében szerzett jogát nem érinti.

Miként arra a hatályos Polgári Törvénykönyv magyarázata is rámutat, a tulajdonjog-fenntartással létrejött adásvételi szerződés lényege, hogy a tulajdonjog fenntartásával az eladó tulajdonjoga – meghatározott ideig, de legkésőbb a teljes vételár kiegyenlítéséig – fennmarad, így a vevő a dolgot nem idegenítheti el, és nem terhelheti meg.²

Látható, hogy a *Javaslatból* hiányzik az, hogy a tulajdonjog-fenntartást a szerződés megkötésekor kell megtenni, miből az következik, hogy ez a gyakorlatban jelentős jogbizonytalanságot okozhat.

Érdemes kiemelni, hogy az 1928. évi Mjt. az ingók vonatkozásában az alábbiak szerint határozta meg és szabályozta a tulajdonjog fenntartásának jogintézményét:

1367. § Ingó dolog eladása esetében azt a kikötést, hogy az eladó a vételár megfizetéséig fenntartja tulajdonjogát a vevőnek átadott dologra, kétség esetében úgy kell érteni, hogy a vételár teljes megfizetése nem a szerződésnek, hanem a tulajdonátruházásnak halasztó feltétele, és hogy az eladó elállásra van jogosítva, ha a vevő a fizetéssel késedelmes.

Habár e szakasz sem tartalmazza *expressis verbis* azt, hogy a szerződés megkötésekor kell a tulajdonjog-fenntartást kikötni, a jogszabályhely első fordulatából (ingó dolog eladása esetében) megítélésem szerint egyértelműen következik, hogy nincs mód ezen kikötés máskor való megtételére.

A tulajdonjog-fenntartás intézményéből persze egyenesen következik az, hogy a szerződés megkötésekor van megtételének bárminemű létjogosultsága és értelme, ugyanakkor véleményem szerint célszerű lett volna ezt szövegszerűen is beemelni a tervezet, majd a *Javaslat* szövegébe.

Miként a legújabb magyar szakirodalomban Bónis Péter is kimutatta, a tulajdonjog fenntartás a magánjog tradicionális intézményének tekinthető, így lényeges

¹ Az új Polgári Törvénykönyv elméleti megalapozásához lásd különösen: VÉKÁS L.: *Egy új Polgári Törvénykönyv elméleti előkérdései*. HVG-ORAC, Budapest, 2001. A Kormány 1061/1999. (V. 28.) Korm. határozatával módosított 1050/1998. (IV. 24.) Korm. határozat alapján készült el az új Polgári Törvénykönyv Konceptiója, amelyet a Kodifikációs Főbizottság elnöke Vékás Lajos vezetésével alakított ki. A Konceptiót a Főbizottság a 2001. november 8-ai ülésén elfogadta, és a Kormány a 1009/2002. (I. 31.) Korm. határozattal elrendelte a Konceptiónak a Magyar Közlönyben történő közzétételét (2002/15. szám II. kötet). A beérkező észrevételek alapján a Kodifikációs Főbizottság *Az új Polgári Törvénykönyv konceptiója és tematikája* címmel ismételt megjelentette azt (Magyar Közlöny különszám, 2003.). A Konceptió elkészültét követően az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium és a Kodifikációs Főbizottság eltérő normaszövegű tervezeteket készített, melyek számos esetben ellentmondásban álltak egymással. Lásd: VÉKÁS L. (szerk.): *Szakértői javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez*. Budapest, 2008.

² Lásd: TÖRÖK G. (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata. IV. Kötelmi Jog, Különös Rész*. Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 2006. 107.

gazdasági jelentősége mellett alapos szabályozását e tény is indokolja.³

A tulajdonjog-fenntartás biztosítéki jellegére és a kárveszély viselésének jogkövetkezményével való összefüggésre a régebbi magyar joggyakorlat az alábbiak szerint mutat rá:

"A tulajdonjog fenntartásával kötött adásvétel halasztó feltétel mellett kötött ügyletet képez, aminek az a következménye, hogy a vevő tulajdonjoga csak a feltétel beálltával, vagyis a vételár kiegyenlítésével válik létezővé, és így a vétel tárgyát képező áruban az átadás és a feltétel teljesülése közötti időben esett véletlen kár az eladót és nem a vevőt éri. Ha a véletlen folytán a vétel tárgya megsemmisül, az adásvételi ügylet megszűnik s az eladó a kapott vételárat még az esetben is visszatéríteni tartozik, ha a szerződés szerint a vevő a vett árunak saját költségén való biztosítását elvállalja – s ennek a kötelezettségének eleget is tett, – de a biztosító által fizetett kártérítés kisebb, mint az eladó vételárkövetelése, azonban a vevő nem követelheti a kár megállapításával járó költségeket, mert ezek, mint a biztosítási szerződésből folyó költségek, őt terhelik."⁴

II.

Felmerül ugyanakkor a kérdés, hogy vajon kizárólag a kárveszély szabálya indokolja-e mai viszonyaink között azt, hogy csak a szerződés megkötésekor lehessen kikötni a tulajdonjog-fenntartást, és eme – egyértelműnek tűnő – feltétel a *Javaslat*ban szó szerint is rögzítést nyerjen.

Megítélésünk szerint a válasz egyértelműen nem. Arról is szót kell ejteni ugyanis, hogy mindaddig, amíg a tulajdonjog-fenntartás érvényes, addig az adásvétel tárgyát képező dolog egyértelműen az eladó vagyonába tartozik, annak minden jogkövetkezményével együtt. Ennek pedig különös jelentősége lehet például egy felszámolási eljárás keretében, ahol is kökemény vagyoni érdekek fűződnek ahhoz, hogy mi tartozik a felszámolási vagyon körébe, és mi az, ami ugyan a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet birtokában van, de nem sorolható a felszámolási vagyon fogalma alá.⁵

Példaként e körben utalunk a BH2003. 293. sz. alatt közzétett eseti határozatra. E határozat szerint ugyanis érvényes tulajdonjog-fenntartás esetén az azzal érintett dolog nem tartozik az adós gazdálkodó szervezet felszámolás körébe vonható vagyonához.

A jelenleg hatályos Polgári Törvénykönyv szerint az érvényes tulajdonjog fenntartáshoz három feltétel szükséges, azaz írásban, legfeljebb a teljes vételár kiegyenlítéséig és a szerződés megkötésekor lehetséges kikötni a tulajdonjog-fenntartást.

Mármost, ha a *Javaslat* "a szerződés megkötésekor" fordulatot elhagyja – miként az a jelenlegi verzióban is szerepel –, akkor elviekben Pandóra szelencéjét kinyitva lehetőséget ad arra, hogy esetleg a későbbiekben, a

szerződés megkötése után szülessenek tulajdonjog-fenntartást kikötő nyilatkozatok.

Figyelemmel a fentiekben idézett eseti bírósági határozatra, egy felszámoláshoz közeli gazdasági társaság esetében, ahol is esetleg az adós társaság és egyes hitelezők között akár egyfajta összejátszás is lehetséges, a tulajdonjog-fenntartás fentiek szerinti rugalmas értelmezése jó lehetőséget adhat arra, hogy az esetleges felszámolási vagyon terjedelmét pillanatnyi igényeikhez igazodva alakítsák, nyilvánvalóan joggal való visszaélést valósítva meg.

Mindez különösen jelentős lehet olyan ipari-kereskedelmi tevékenységek körében, ahol is jelentős értékű árumennyiség cserél gazdát és a tulajdonjog fenntartás egyébként gyakran alkalmazott – biztosítéki célú – jogintézmény. Klasszikusan egyébként ilyenek tekinthető a termény nagykereskedelem is.

Megítélésünk szerint a jogbizonytalanság elkerülése, az egységes jogértelmezés lehetőségének megteremtése érdekében komoly érdek fűződik ahhoz, hogy az új Polgári Törvénykönyv a tulajdonjog fenntartása jogintézmény vonatkozásában *expressis verbis* is tartalmazza a szerződés megkötésekor fordulatot.

III.

Jelen sorok írásakor a legfrissebb sajtóértesülések szerint van arra esély, hogy az Országgyűlés 2013. tavaszi ülészakán zárószavazásra kiírt Polgári Törvénykönyv Javaslat vonatkozásában a nyilvános vita újból megnyitásra kerüljön.⁶

A Magyar Jog 2013. évi első számában Vékás Lajos akadémikus tollából *Bírálat és jobbitó észrevételek az új Ptk. törvényjavaslatához (a zárószavazás előtt)* címmel tanulmány jelent meg, mely dolgozat végén az alábbiak olvashatóak:

"Ismétli magát a történelem? Sajnos igen, ha nem is egyazon módon. 2007–2008-ban az Országgyűlésnek beterjesztett törvényjavaslat készítette bírálatra a szerzőt, 2012-ben az Országgyűlés által elfogadott módosítások miatt született ez az írás – mindkét esetben a nemes ügy, az új Polgári Törvénykönyv színvonala érdekében. Kérdés: a törvény elfogadásának jelen stádiumában mit akar és mit tud helyrehozni az Országgyűlés, és mi marad az Alkotmánybíróság feladata. Nem túl rózsás kilátás volna az új Polgári Törvénykönyv számára, ha még hatálybalépése előtt az Alkotmánybíróságnak – döntő kérdésekben – alkotmányellenességet kellene megállapítania, és több rendelkezést meg kellene semmisítenie. *Dixi et salvavi animam meam!*"⁷

Habár a jelen cikkben felvetett kérdések talán alkotmányossági problémát nem jelentenek, mindenesetre a Polgári Törvénykönyv Javaslat nyilvános vitájának esetleges újra megnyitásakor mód nyílhat arra is, hogy a tulajdonjog fenntartás szabályainak újragondolása a fenti szempontok áttekintésével az egyértelmű és aggálymentes szabályozás megteremtése érdekében lehetségessé váljon.

Boóc Ádám
tudományos munkatárs

³ Lásd: BÓNIS P.: A tulajdonjog fenntartása a nyugat-európai kódexekben és a magyar polgári törvénykönyv tervezeteiben. In: *Jogi Tanulmányok 2009* (szerk.: Nagy M.). Budapest, 2009. 63–84.; Uő: A tulajdonjog-fenntartás az Európai Unió Bíróságának gyakorlatában. *Európai Jog*, 2011/2. 47–54.

⁴ Az 1324/1904. P.V. PHT.112. Dt. 4. döntést idézi: SZLADITS K. (szerk.): *Magyar magánjog mai érvényében. Törvények, rendeletek, joggyakorlat. Kötelmi Jog, II.* Grill, Budapest, 1934. 55.

⁵ A felszámolási vagyon fogalmához lásd különösen: CSÖKE A.-FODORNÉ LETTNER E.-JUHÁSZ CS.: *A csődtörvény magyarázata*. Complex, Budapest, 2009. 422.

⁶ Lásd ezzel kapcsolatban: <http://inforadio.hu/hir/belfold/hir-539882>

⁷ Lásd: VÉKÁS L.: *Bírálat és jobbitó észrevételek az új Ptk. törvényjavaslatához (a zárószavazás előtt)*. *Magyar Jog*, 2013/1. 7.